

EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A
Anul școlar 2019 - 2020

Probă scrisă
Limba și literatura maghiară maternă

Varianta 4

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 2 ore.

SUBIECTUL I

45 puncte

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, válaszolj a hozzá kapcsolódó kérdésekre, oldd meg a feladatokat!

A kis falu nagy utcáján a téli havas rögökön hegyesen billegett Péter.

Úgy ment, mint a fiatal kakas. Minden lépésnél táncolt a csizmája. Új csizma volt. Karácsonyra kapta, ő maga csináltatta. Maga választotta ki a bőrt, úgy mutogatta neki a suszter, a legszebb búrnak a kellős közepét simogatta, hajtogatta, hogy milyen egy bőr az.

Péter nem hagyta magát becsapni. Hirtelen a körmével jelet csinált a bőr tükrében. A susztert majd megütötte a guta.

– Csak azért tettem, mester úr, – mondta neki okosan – hogy ha meglesz a csizma, megismerjem, hogy ebből a búrból van.

– Azt maga nem ismeri meg, – mondta a suszter – mert ez úgy el lesz dolgozva, hogy nem lehet megismerni.

– Nohát pedig ezt el ne dőgozza mester úr, mert ha ez a jel, kérem, ott nem lesz a csizmán, akkor én a maga csizmáját átal nem veszem.

A suszter dühösen lökte a bőrt félre.

– Nem ért maga ahhoz, barátom. A bőr annyi munkán megy keresztül, hogy nincs az istennek az az embere, hogy meglegje a csizmán a jelet.

– Mán pedig én azt mondom, mester uram, hogy ha én ezt a jelet meg nem lelem, a csizma a maga nyakán marad.

– Nem hagyhatom ott, mondjuk az orra hegyin a csizmának, a maga körmének a nyomát.

– Dehogya is nem hagyhatja. Inkább csak hagyja ott.

– Hogy hagynám, kinevetne a világ, ha egy megkörmölt orrú csizmát adnék ki a kezemből.

– Mán pedig azt úgy fogja kiadni.

– Ilyen sértett csizmát akar viselni?

– Ilyet. Ez az én csizmám. Én a csizmámat úgy szeretem, ha meg van az orra hegye karcolva.

A suszter legyintett.

– Nem ért maga ahhoz.

– Érték, nem érték, én azért adok tizenöt forintot egy pár csizmaért, hogy az a csizma abból a búrból legyen, amit én magam választok ki magamnak.

A suszternek pápaszem volt az orrán, annak a pápaszemnek a tetején pislantott rá a legényre.

– Ha maga megházasodik, akkor maga tán a lányt is elébb a körmével karcolja meg, hogy biztos legyen, hogy azt vette el, akit kiválasztott magának?

Péter nevetett. Kemény nyakát felduzzasztotta s nevetve mondta:

– Azon maga ne búsuljon. Én nem házasodok meg. Mért? Mert én még élni akarom az életemet.

– Maga nagyon kevély.

– Lehetek. Fiatal vagyok.

– És hogy akarja maga élni ezt az életét?

– Kedvemre... Csizmát is azért csináltatok, mert a farsangon új csizmába akarok táncolni. Azt akarom, hogy az egész falu csudájára járjon az én új csizmámnak.

– Már látom, hogy választottja is van.

– Nincs énnekem egy se. Az én szememet nem lehet olyan könnyen bekötni.

– Hát tudja, barátom, nem is irigylem én azt a jányt, aki a maga felesége lesz.

– Mér nem?

– Mer aki egy csizmán így el tud vakarózni, az megkeseríti a feleségének az életét. Péter büszkén nevetett. Igen, éppen ezt akarja. Meg is mondta:
– Éppen így gondolom... Csizmát, mester úr, vehetek én hét forintér is, készen. De én olyan csizmát kívánok, ami nekem tetszik. Ha én eccer megházasodok, akkor én feleséget is olyat akarok, amék tizenöt forintos feleség. Nem hét forintos.
(Móricz Zsigmond: Összemesélés. Részlet)

1. Mutasd be a beszédhelyzetet! 5 pont
2. Miért találja a suszter kevélynek Pétert? Válaszolj a szöveg alapján! 5 pont
3. Értelmezd a következő kijelentést a szöveg alapján!
Ha én eccer megházasodok, akkor én feleséget is olyat akarok, amék tizenöt forintos feleség. Nem hét forintos. 5 pont
4. Alkoss 5 összetett szót, amelynek elő- vagy utótagja a *jel* szó legyen! 5 pont
5. Állapítsd meg az alábbi részletben aláhúzott szavak szófaját!
Karácsonyra kapta, ő maga csináltatta. Maga választotta ki a bőrt, úgy mutogatta neki a suszter, a legszebb bűrnek a kellős közepét simogatta, hajtogatta, hogy milyen egy bűr az. 5 pont
6. Alakítsd át az alábbi mondatot a kérdésnek megfelelően!
A suszter legyintett.
 - a. Legyen jövő idejű!
 - b. Legyen felszólító módú!
 - c. Legyen többes szám első személyben!
 - d. Legyen az alanynak jelzője!
 - e. Legyen az állítmánynak határozója! 5 pont
7. Írd meg 10–15 mondatban a fenti történet folytatását! 15 pont

SUBIECTUL al II-lea

45 puncte

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, válaszolj a hozzá kapcsolódó kérdésekre oldd meg a feladatokat!

Időjárás

Az időjárás egyes jelenségeire vonatkozó hiedelmek és az időjárással kapcsolatos mágia nagy teret kapott a magyar parasztság még közelmúltbeli hiedelemvilágában is, nyilvánvaló összefüggésben az időjárás mezőgazdaságban betöltött fontos szerepével. Az adatanyag változatos; tapasztalati tény, „racionális” tudás, sok egyházi eredetű hagyomány ötvöződött a paraszti hiedelmekkel, és meglehetősen egységes Európa nagy részén. [...]

Az esőre vonatkozó hiedelmek közt legelterjedtebb volt az a nézet, hogy ha esik az eső és süt a nap, „az ördög veri a feleségét”. Bizonyos jeles napokról – leginkább pünkösdről – azt tartották, hogy azon a napon mindig esik egy kis eső. Általános volt a nyelvterület egészén az esőjósítás különböző előjelekből. Ezek végigkísérték a naptári jeles napokat és az emberi élet átmeneti rítusait egyaránt, de egyéb természeti jelenségekből (hold, szivárvány, csillagok, mennydörgés) is jósoltak esőre. Legközismertebbek a – holddal kapcsolatban említett jóslásokon kívül – a következő előjelek: esőt jelent, ha a „tyúkok fürdenek” (a porban), ha nagyon csípnek a legyek, ha a szél felfújja a port, ha előjönnek a hangyák, ha alacsonyan szállnak a fecskék, ha a juhok „csomóba fekszenek”. A kalendáriumi rigmusok terjesztette esőjósító hiedelmek egy része az esőre jósolt, így a Medárd-napi (jún. 8.): ha ezen a napon esik, negyven napig esni fog; vagy ha Benedek napján (márc. 21.) dörög, szárazság lesz. Többségük azonban az esőből jósolt a várható termésre, így például a Vince napjára (jan. 22.) vonatkozó közismert rigmus: „Ha megcsordul Vince, Tele lesz a pince.” [...]

A mennydörgés keletkezésére vonatkozóan általános volt az a hit, hogy ilyenkor az ördögök, illetve Szent Illés hajtja a kocsiját. Jégveréskor potyogó jégdarabkákról úgy tartották katolikus vidékeken, hogy rajtuk Jézus és Mária arca látható. A jég szemeknek mágikus tárgy szerepük is lehetett: az északi területek katolikus falvaiban szokásos volt

jégverés megállítására bedobni a kemencébe. Elterjedt nézet volt, hogy a villámlás és jégverés Isten büntetése; a villám bűnös emberbe, „bűnös helyekre” vág. Ez a gondolat egyházi eredetű tabu-mondákban is megnyilvánult: ezek szerint az ünnepi munkatilalmak megszegőit sújtja a villám. Az „Isten büntetése” képzetkörbe tartozik a villám istennyila, istenharagja és a mennykő istenharagjakő elnevezése is. [...] A szivárványhoz néhány, lényegében a magyar nyelvterület egészén elterjedt hiedelem fűződik: Közismert nézet volt, hogy egyik vége vízbe, tóba vagy kútba nyúlik, sőt moldvai hiedelmek szerint tengerbe. Onnan szívja fel a vizet és a víziállatokat: békát, kígyót, halakat. A felszívott vízből eső lesz, amellyel együtt a felszívott békák, halak leeshetnek az égből. Elterjedt hiedelem volt, hogy aki átjut a szivárvány alatt, lányból fiúvá, fiúból lánnyá változik.

A szivárványt eget és földet összekötő hídnak is tartották, amelyen angyalok, esetleg tündérek közlekednek; szórványosan ismert hiedelmek szerint a foggal született gyereket a szivárványon át „ragadják” el.

Közismert volt a szivárvány színeiből való analógiás jóslás: az egyes színsávok szélességéből, egymáshoz viszonyított arányából következtek a mezőgazdaság bekövetkező eseményeire: a széles zöld csík jó búzatermést, a vörös jó bortermést vagy háborút jelentett. Általános volt az ujjal mutatósi tilalom (elszáradna az illető ujj; vagy ha mégis rámutat a szivárványra, ennek megelőzéséül harapja meg az ujját). Ez a tilalom egész Európában, sőt Ázsia nagy területein is ismert. Moldvai hiedelem szerint megszámlolni sem volt szabad a szivárvány színeit. A színekből jóslás és az „égi híd” elképzelés szintén közismert Európá nagy részén.

(Időjárás. Részlet. In: Paládi-Kovács Attila (szerk.): Magyar néprajz VII. Népszokás. Néphit. Népi vallásosság)

1. Milyen elemek ötvöződéséből áll össze az a változatos adatanyag, amelyre az időjóslással kapcsolatos szokások és babonák épülnek? 5 pont
2. Miért éppen a parasztságot foglalkoztatja az időjárással kapcsolatos mágia? 5 pont
3. Milyen hiedelemre utal a villám *mennykő* vagy *istennyila* megnevezése? 5 pont
4. Milyen időjárásra mondják, hogy „az ördög veri a feleségét”? Írd a vizsgalapra a helyes válasz betűjelét!
 - a. villámlik, mennydörög
 - b. felhőszakadás van
 - c. esik az eső, de süt a nap
 - d. kettős szivárvány látható az égen 5 pont
5. Melyek IGAZak és melyek HAMISak az alábbi kijelentések közül a szivárványra? Jelöld őket a vizsgalapon!
 - a. Moldvában úgy tartották, hogy a szivárvány egyik vége a tengerbe nyúlik.
 - b. A hiedelem szerint a szivárványról foggal született gyerekek eshetnek a földre.
 - c. Hitték, hogy aki átjut a szivárvány alatt, az megfiatalodik.
 - d. Annak, aki ujjal mutat a szivárványra, előbb meg kellett harapnia az ujját.
 - e. Európa-szerte elterjedt hiedelem, hogy nem szabad megszámlolni a szivárvány színeit. 5 pont
6. Társítsd a következő jeleket azzal, amire a hiedelem szerint következtetni lehet belőlük!

a) Ha Medárd napján esik, ...	1) ... akkor háború lesz vagy jó bortermés.
b) Ha Benedek napján dörög, ...	
c) Ha Vince napján esik, ...	2) ... akkor negyven napig esni fog.
d) Ha a szivárványban széles a zöld csík, ...	3) ... akkor jó lesz a búzatermés.
e) Ha a szivárványban széles a vörös csík, ...	4) ... gazdag bortermés lesz, azaz tele lesz a pince.
	5) ... akkor szárazság várható. 5 pont
7. Fogalmazd meg 2–3 mondatban, miről szól a szöveg! 5 pont
8. Melyik szövegtípus sajátosságait fedezed fel a szövegben? Indokold állításodat! 5 pont
9. Szerinted hasznosak vagy károsak az időjárással kapcsolatos babonák, hiedelmek? Fejtsd ki véleményed 4–5 mondatban a szövegből vett információk alapján! 5 pont